

Tako komunike, ki je bil razglašen po dnevnih in strokovnih časopisih. Več tudi ni povedal na izvenrednem občnem zboru nižje-avstrijske odvetniške zbornice dne 29. novembra njen in stalne delegacije predsednik pl. Feistmantel, a je prosil, naj se zbor z njegovimi izvestji zadovolji ter ne zahteva o njih tačas debate, ker je zares upati, da justično ministerstvo dejanski izvrši, kar je obljubil delegaciji.

Najnovejše gibanje za vseučilišče v Ljubljani.

Velike stavbe — in med te spadajo tudi vseučilišča — se ne gradé čez noč, nego zahtevajo svojih proračunov in priprav, svojih — dob. Ko je leta 1898. izšel iz deželnega zbora kranjskega tako krepak impulz za ustanovitev vseučilišča v Ljubljani, ni mogel nihče pričakovati, da vladni in še drugi merodajneši faktorji kar hitro storé tudi svojo dolžnost. Ne glede na to, da tedanja Thunova vlada ni načeloma odklanjala naše zahteve, da se je nadalje deželnozborski deputaciji z vseučiliško peticijo zagotovil sprejem pri cesarji, da so se ustanovili deželni stipendiji za priskrbo slovenskih vseučiliških docentov: bil je poglaviti uspeh započete akcije ta, da je sodobna generacija sploh skoraj po desetletjih zopet začela in sicer resno začela razmišljati vprašanje o vseučilišči za Slovence ter svest zadobila, da — nazaj ne sme. Lahko si je bilo misliti, da treba le malega vnanjega povoda in gibati se začne cela truma naprej na isti vzvišeni smoter. Da pa se zamore gibanje razviti tako intenzivno in ekstenzivno, kakor se je zgodilo zadnje tedne, tega nismo pričakovali. Pričakovati ni bilo, da bo tekom par tednov zgodovina slovenskega vseučiliškega vprašanja napredovala za celo dobo, ki je polna raznovrstno lepih pojavov in ki jo zamoremo, osobito če prezremo nekaj neizogibnih marog, prištevati najlepšim poglavjem našega kulturnega prizadevanja sploh, akoravno je še dalječ — do smotra. Iz bogate kronike naj omenimo le nekaj markantnejših mest!

Koncem oktobra so na vseučilišči v Inomostu nemški dijaki siloma preprečili prvo predavanje privatnega docenta za avstr. civilno pravdo, dra. Menestrina, v italijanskem jeziku. Vsled tega so se italijanski profesorji in dijaki ter italijanski državni poslanci obrnili do naučnega ministra pl. Hartela, ki jim je baje obljubil pomoč s tem, da se Italijanom ustanovi v treh letih lastna univerza. V seji poslanske zbornice dne 7. novembra je minster, odgovarjajoč na interpelacijo italijanskih poslancev, zares nekako opravičeval se, češ, da se nobena fakulteta ne da čez noč ustanoviti, da pa, če narodne skrbi ali sovražnosti preprečijo organizacijo samostojne juridične fakultete za Italijane v Inomostu, bo »vlada dolžna poskrbeti, da se italijanskim dijakom kako drugače zajamči možnost, studirati brez ovir v materinem jeziku, in se ne bo obotavljala, če bo treba, v ta namen poiskati si ustavno pritrdilo državnega zbora«.

To vladno razodetje je osupnilo vse slovanske narode, ki za svoje stare in bolj upravičene vseučiliške težnje niso še pričakali naklonjenosti, kakeršna se je pravkar izkazala Italijanom. Vzlasti pa je to vžgalo jugoslovansko akademično mladež, ki je že nekaj dnij poprej pripravljala se za protest proti italijanskemu vseučilišču v Trstu, ob enem pa k novi akciji za vseučilišče v Ljubljani. Že dne 7. novembra so imeli slovenski, hrvatski in srbski dijaki v Gradci na akademičnih tleh veliko zborovanje, na katerem so se navdušeno izjavili za slovensko univerzo v Ljubljani in sklenili naprositi vse slovanske državno-zborske klube, deželni zbor kranjski, občinski svet ljubljanski in druge slovenske korporacije, naj z vso vnemo pospešujejo ustanovitev univerze. Jugoslovanski akademiki na Dunaji pa niso mogli koj zborovati, ker se jim je to prepovedalo, nego so ob demonstracijah v avli dne 8. novembra izročili rektorju obsežno spomenico za univerzo v Ljubljani, ob enem pa tudi protest zoper trditve, s katerimi so italijanski dijaki poprej skušali dokazati potrebo italijanske univerze. Odslej je pod vodstvom akademičnih društev »Slovenije« in »Triglava« naše dijaštvo delovalo neumorno in tudi doseglo, da se je narod naš, moralno podpiran tudi od drugih Jugoslovánov in Čehov, hitro boljše organiziral v prizadevanju za domače slovensko vseučilišče.

Dne 10. novembra je občinski svet ljubljanski v izvenredni seji sklenil krepke resolucije za vseučilišče in izvolil deputacijo, ki naj osebno zastopa tozadevno peticijo pri dunajski vladi. Na to so dan za dnem skoro vse slovenske občine sklepale jednake peticije in pridružile so se jim tudi mnoge hrvatske iz Istre in Dalmacije. Poleg domačih časopisov, ki so v vsaki številki z dobrimi razpravami ali točnimi poročili navduševali občinstvo za vseučiliško idejo, pripomogli so k temu mnogo tudi nekateri veliki javni shodi, tako dne 11. novembra shod na češki tehniko v Pragi, katerega se je pod vodstvom čeških visokošolskih profesorjev udeležilo okolo 3000 čeških in jugoslovanskih dijakov, nadalje dne 14. novembra zborovanje »Slovenije« na Dunaji, pri katerem so vpričo tisoč in čez visokošolcev govorili zastopniki raznih slovanskih državnozbornskih klubov, potem dne 15. novembra velika skupščina jugoslovanskih akademikov na zagrebškem vseučilišču, dne 21. novembra shod slovanskih visokošolcev v Pešti, dne 1. decembra velika manifestacijska shoda v Ljubljani in v Trstu.

In odločujoči faktorji? Dne 28. in 29. novembra so župan Hribar, dr. Majaron in dr. Požar kakor deputacija občinskega sveta ljubljanskega zastopali stvar pri naučnem ministru in ministerskem predsedniku ter dobili utis, da hoče vlada vprašanje resno studirati. Nekako tako, četudi manj pomenljivo se je izjavljal naučni minister dne 6. decembra v poslanski zbornici, ko je bila razprava o nujnem predlogu, katerega so bili vsi trije jugoslovanski klubi podali dne 12. novembra in ki se je glasil: »C. kr. vlada se pozivlja, predložiti poslanski zbornici kar najhitreje mogoče zakonski načrt, s katerim se zagotovi ustanovitev vseučilišča z juridično, filozofično in teologično fakulteto za južne Slovane.« Debata o tem predlogu, katerega so zastopali poslanci dr. Šusteršič, dr. Žaček, dr. Ferjančič, dr. Klaić in dr. Ploj, bila je deloma burna in sploh velezanimiva. Nujni predlog seveda ni zadobil večine, vendar pa radi tega ni odstavljen z dnevnega reda, ker je stvar prišla po drugem potu v naučni odsek in ker vse kaže, da slovanski zastopniki avstrijskega juga resno vpoštevajo novo resno stanje našega vseučiliškega vprašanja.

